

3. Ковальчук В. Б. До легітимації державної влади через демократичні вибори: досвід вітчизняного конституціоналізму / В.Б. Ковальчук // Держава і право. — 2010. — № 47. — С. 138-143. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

4. Ковальчук В. Б. Легітимність державної влади: теоретико-правові аспекти : дис. докт. юр. наук : 12.00.01 / Ковальчук Віталій Богданович – Острог, 2011. – 447с.

5. Гизо Ф. Политическая философия: о суверенитете / Ф. Гизо //Классический французский либерализм : сб. – М.: Российская политическая энциклопедия, 2000. – С. 507-588.

6. Конституція України. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] / Конституція України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

7. Сарторі Дж. Основи теорії демократії: народ і врядування / Сарторі Джованні // Демократія :антологія / [упоряд. О. Проценко]. – К. : Смолоскип, 2005. – XXVIII. – 1108 с

**Фахівець II категорії факультету
№ 3 НАВС (м. Івано-Франківськ)**

Коршунова Наталія Вікторівна

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Реалізації євроінтеграційного вектору державного розвитку включає соціально-економічну інтеграцію, фінансово-бізнесову кооперацію, формування спільного простору безпеки та гуманітарно-цивілізаційну взаємодію. Формування і реалізація державної політики у зазначених напрямках має щонайменше три аспекти: правовий, економічний, політичний. Для України ці аспекти мають особливе значення. Правовий аспект – це збереження суверенітету і державності. Економічний – загальний добробут народу. Політичний – забезпечення цивілізаційного майбутнього українського суспільства [5].

Передумовою набуття членства в ЄС є масштабне впровадження загальноєвропейських стандартів до системи державної політики, сутністю яких є впровадження загальнодемократичних принципів та інститутів, подолання суспільних суперечностей не за допомогою насильства і придушення, а за допомогою досягнення громадського компромісу, толерантності, створення умов для прогресу у всіх сферах суспільства, проведення на міжнародній арені політики, що сприяє взаємовигідним поступкам, досягненню домовленостей з іншими державами тощо [3].

Таким чином, ключовим аспектом інтеграції України до міжнародного співтовариства є формування та реалізація державної політики відповідно до міжнародних стандартів.

Міжнародні стандарти визначаються як міжнародно-правові принципи і норми, що закріплюють стандартизовані правила поведінки суб'єктів міжнародного права у тих чи інших сферах міждержавного співробітництва, зокрема у: галузі захисту прав людини, попередження злочинності й боротьби з правопорушниками, охорони навколишнього середовища, місцевого самоврядування тощо. Стандарти встановлюють певні мінімальні вимоги, дотримуватися яких повинні всі держави, що наддали згоду на обов'язковість міжнародного договору [9].

Із змісту цього визначення можна зробити висновок, що міжнародні стандарти формалізуються у джерелах міжнародного, європейського права (договорах, угодах, конвенціях, положеннях, пактах, деклараціях тощо) на рівні принципів, норм, рекомендацій, характеристик тощо. Стандарти виражають прагнення міжнародного співтовариства максимально скоординувати політику, засоби й методи діяльності суб'єктів міжнародного права.

Як член Ради Європи, Україна, відповідно до Паризької Хартії для нової Європи (1990 р.), взяла на себе обов'язки приєднатися до міжнародних стандартів у галузі прав людини, а також здійснювати державну політику в напрямі створення внутрішньодержавних гарантій їх реалізації. З цією метою Україною ратифіковано ряд міжнародних документів, що встановлюють правила, настанови чи характеристики щодо діяльності суб'єктів державної політики та її результатів, зокрема, у сфері: забезпечення прав і свобод людини, національної безпеки і оборони, соціальної та економічної політики, розвитку місцевого самоврядування, здійснення правосуддя, формування

інститутів громадянського суспільства, екологічної та техногенної безпеки, підготовки кадрів тощо.

Одним із найвагоміших міжнародних та європейських документів, що встановлює правила, настанови чи характеристики щодо діяльності суб'єктів державної політики та її результатів, є Статут ООН. Цей Статут задекларував загальновизнані принципи і норми міжнародного права, визначивши, таким чином, принципи й норми поведінки держав та інших суб'єктів міжнародного права на світовій арені [8].

Враховуючи зміст ст. 104 Статуту, в якій зазначено, що ООН користується на території кожного зі своїх Членів такою правосуб'єктністю, яка може виявитися необхідною для виконання її функцій і досягнення її цілей, значення положень Статуту ООН для формування та реалізації державної політики можна розкрити крізь сформульовані в ньому цілі, а саме: підтримка міжнародного миру і безпеки шляхом забезпечення принципу справедливості, рівноправності і самовизначення народів, а також здійснення міжнародного співробітництва у вирішенні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного і гуманітарного характеру, заохочуючи та розвиваючи повагу до прав і основних свобод людини незалежно від її раси, статі, мови, релігії тощо [8].

Наступним не менш важливим міжнародним документом, що має значення для світового правопорядку, є Загальна декларація прав людини (1948 р.), в якій вперше на світовому рівні юридично закріплені природні права людини. З цього моменту почався відлік часу для принципово нового етапу розвитку правових систем: ідея природних прав людини перейшла з рівня умоглядних філософських конструкцій (які часто мали спекулятивний характер) на рівень забезпечених державою та світовою спільнотою юридичних норм [4].

Загальна декларація прав людини, стала критерієм для визначення ступеня поважання і дотримання міжнародних норм, що стосуються прав людини. З 1948 року вона була і правомірно залишається найбільш важливою і всеохоплюючою із усіх декларацій ООН, а також основним джерелом, що надихає національні і міжнародні зусилля, спрямовані на заохочення і захист прав людини і основних свобод. У ній визначено напрями усієї наступної діяльності в галузі прав людини, а також є ідеологічною основою для демократичних держав при формування та реалізації державної політики [6].

Положення цієї декларації вказують на те, що формування та реалізація державної політики має здійснюватись виходячи з того, що: воля народу повинна бути основою влади уряду; ця воля повинна виявлятися у періодичних і нефальсифікованих виборах, які повинні провадитись при загальному і рівному виборчому праві шляхом таємного голосування або ж через інші рівнозначні форми, що забезпечують свободу голосування; людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення гідного визнання і поважання прав і свобод інших та задоволення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві та ін. [6].

Отже, зазначене дає підстави стверджувати, що у Загальній декларації прав людини закріплені міжнародні стандарти прав та основоположних свобод людини, що є найбільш необхідними та бажаними для суспільства і визначальними під час формування та реалізації державної політики.

Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.) та Міжнародний пакт про громадянські й політичні права (1966 р.) в сукупності утворюють Міжнародний білль про права людини. Забезпечення, захист та реалізація прав і свобод людини, відповідно до положень цих міжнародних документів, є важливим чинником подальшого мирного, демократичного розвитку людства, забезпечення співіснування різних ідеологій, релігій, світоглядних концепцій на місцевому, національному, регіональному та універсальному рівнях, а також чинником розбудови громадянського суспільства та утвердження верховенства права тощо [1].

На сьогодні Україною також надана згода на обов'язковість низці інших міжнародним документам, що прийняті у рамках ООН та інших міжнародних співтовариств. Так, до таких міжнародних документів належать: Конвенція Ради Європи про захист прав людини і

основоположних свобод (1950 р.), Мінімальні стандартні правила поводження із в'язнями (1955 р.) Конвенція про основні цілі та норми соціальної політики (1962), Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (1965 р.), Конвенція ЮНЕСКО про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (1972 р.), Декларація Ради Європи про поліцію (1979 р.), Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1979 р.), Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або органами влади (1980 р.), Європейська хартія місцевого самоврядування (1985 р.), Паризька хартія для нової Європи (1990 р.), Європейська соціальна хартія (1996 р.), Паризька угода (2015 р.) та ін.

Міжнародні стандарти державної політики формувалися ґрунтуючись на досвіді та спадщині народів, що мали різні політичні, економічні, культурні та релігійні цінності. Синтез цих цінностей, ідей, поглядів, традицій, підходів сприяє утворенню універсальних регуляторів суспільних відносин, навколо яких об'єднуються держави, надаючи згоду на їх обов'язковість [7]. Такі стандарти в першу чергу спрямовані на забезпечення державами-учасницями основоположних прав і свобод людини, що закріплюються у міжнародних договорах та інших міжнародних документах у вигляді еталонів, вимог, норм загальнодержавного характеру, принципів, дотримання та досягнення яких заохочується або засуджується державами. Міжнародні та європейські стандарти також можна розглядати як загальні деонтологічні засади та норми, що мають дозволяючий, забороняючий, зобов'язуючий та рекомендаційний характер і призначені для гуманізації суспільних відносин, укріплення законності і правопорядку в кожній державі світу [2, с. 366].

Отже, аналіз змісту міжнародних стандартів формування і реалізації державної політики дають можливість зрозуміти, те що ці стандарти зумовлюють здійснення державами-учасницями дієвих заходів щодо: впорядкування національного законодавства, усуваючи протиріччя з нормами міжнародного права шляхом скасування або зміни неефективних норм та створення нових формально-визначених правил поведінки; забезпечення стабільного та ефективного функціонування органів держави, що забезпечують охорону, захист прав і свобод людини, а також здійснюють правозастосовну діяльність в цій сфері.

Хоча й існує велика кількість міжнародних документів, загальна їх мета простежується в кожному з них, зокрема: забезпечення дотримання невід'ємних прав людини та основоположних свобод, дії принципу верховенства права, підзвітності державної влади суспільству, участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, належного врядування, безпеки особи тощо.

По великому рахунку, мета кожного міжнародного документа вказує на сукупність міжнародних стандартів формування і реалізації державної політики, запровадження яких передбачає дотримання загальних цінностей (прав, свобод, принципів), що й визначають зміст та спрямованість державних органів держав-учасниць.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що міжнародні стандарти формування і реалізації державної політики – це основоположні, загальні принципи (також правила, рекомендації, характеристики) функціонування органів державної влади, діяльність яких спрямована на забезпечення реалізації міжнародних та європейських цінностей, закріплених у міжнародних документах універсального та регіонального характеру.

Список використаних джерел:

1. Алмаші І.М. Загальна декларація прав людини ООН як джерело конституційного права України [Електронний ресурс] / І.М.Алмаші // Конституційно-правові академічні студії. – 2015. – Вип. 2. – С. 12-25. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kpac_2015_2_4
2. Бандурка О., Скакун О. Міжнародні стандарти професійної діяльності юристів // Міжнародна поліцейська енциклопедія. – К., 2003. – Т. 1: Теоретико-методологічні та концептуальні засади поліцейського права та поліцейської деонтології.
3. Власенко В.П. Щодо актуальності дослідження зарубіжного досвіду реалізації євроінтеграційної політики / В.П. Власенко // «Правоохоронна та правозахисна діяльність поліції в умовах формування громадянського суспільства в Україні» матеріали підсумкової науково-

теоретичної конф. (м. Київ, 09 квітня 2016 р.) / [ред. кол. : В.В. Черней, С.Д. Гусарев, С.С. Чернявський та ін.]. – К.: НАВС, 2016. – С. 33-35.

4. Малишев Б.В. Загальна Декларація прав людини 1948 року та сучасне право розуміння / Б.В. Малишев // Вісник Вищої ради юстиції. – 2012. – № 3 (11). – С. 147-160

5. Маренич А.І. Наслідки євроінтеграції : соціальний аспект [Електронний ресурс] // Фінансовий простір. – 2013. – № 4. – С. 209-214. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2013_4_25.

6. Міжнародний білль про права людини. Виклад фактів / Харківська правозахисна група. – Харків: Фоліо, 2004. – 62 с.

7. Слюсар К.С. Універсалізація як основа розвитку нових поколінь прав людини / К.С. Слюсар // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2008. – 11 (№11-12). – С. 277-279.

8. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 черв. 1945 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

9. Юридична енциклопедія : В 6 т. / Редкол : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 1998. – Т. 5 : П - С. – 2002.

**Доцент кафедри теорії держави та права
НАВС, к.ю.н.**

Кривицький Юрій Віталійович

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ЯК МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ

Особливості нинішнього етапу історії України зумовлюються головним чином утвердженням незалежної країни, яка має стати демократичною соціальною правовою державою, та формуванням соціально орієнтованої ринкової економіки. Здійснення цих фундаментальних перетворень в українському суспільстві є неодмінною передумовою його самозбереження, переходу до гідного існування й поступу в сучасному світі.

Політика реформування в Україні пов'язана з реаліями посттоталітарного суспільства, а відтак спрямована на поєднання загальнодемократичних завдань із специфічними завданнями, що впливають з конкретно-історичних умов сучасного розвитку. Важливою складовою політики реформування та значною мірою гарантом її послідовності й ефективності є правова реформа [1, с. 18].

Водночас головна ідея правового прогресу українського суспільства полягає в утвердженні в Україні конституційно визнаного принципу верховенства права, відповідно до якого, зокрема непорушні та невідчужувані права і свободи людини мають бути обов'язковими для законодавчої, виконавчої влади і правосуддя як безпосередньо чинне позитивне право [2, с. 5].

З огляду на це, особливої актуальності набуває теоретико-методологічне осмислення верховенства права в якості мети, завдання та принципу правової реформи. При цьому, беручи до уваги плюралізм точок зору вітчизняних і зарубіжних учених на природу верховенства права [3, с. 9 – 11] та правової реформ [4, с. 71; 5, с. 77 – 78], в межах цієї наукової розвідки розглянемо лише окремі аспекти взаємозв'язку верховенства права й правової реформи.

Так, правова реформа, що має своєю кінцевою метою створення основ правової держави, покликана вирішити значне коло питань, від яких багато в чому залежатиме правове забезпечення економічного, політичного, соціального розвитку суспільства. Перш за все це проблеми забезпечення верховенства права в усіх сферах суспільного життя, підвищення рівня правової культури населення, суттєве поліпшення чинного законодавства, реформування діяльності всієї системи судових органів, а також органів прокуратури та внутрішніх справ [6, с. 1]. Враховуючи те, що в поняття правової системи включаються правові доктрини, норми та інститути права, процеси правотворення і правореалізації, правова реформа виступає передусім як реформа законодавства й покликана забезпечити верховенство права в усіх сферах життя суспільства, зміцнити механізм підтримки правопорядку [6, с. 6].

Відповідно до позиції П.М. Рабіновича кінцевою метою, найважливішим соціальним призначенням реформи правової системи є перетворення її на ефективний інструмент формування